

Üye devletlerin hatalı ürün sorumluluğuna ilişkin kanun, ikincil düzenleme ve idari kurallarının yaklaştırılması hakkında

25 Temmuz 1985 tarihli

KONSEY DİREKTİFİ

(85/374/AET)

AVRUPA TOPLULUKLARI KONSEYİ,

Avrupa Topluluğu'nu kuran Antlaşma'yı ve bu Antlaşma'nın özellikle 100. maddesini göz önünde tutarak,

Komisyon'un önerisini¹ göz önünde tutarak,

Avrupa Parlamentosu'nun önerisini² göz önünde tutarak,

Ekonomik ve Sosyal Komite'nin görüşünü³ göz önünde tutarak,

Üye devletin hatalı ürünlerin neden olduğu zarardan dolayı üreticinin sorumluluğuna ilişkin mevzuatları arasındaki mevcut farklılıkların rekabeti bozabilmesi, ortak pazarda malların dolaşımını etkileyebilmesi ve hatalı ürünün sağlığına veya mallarına vereceği zarar karşısında tüketicinin farklı derecelerde korunmasının söz konusu olabilmesi nedenleriyle bu mevzuatların yaklaştırılması gerektiğinden,

Üreticinin kusursuz sorumluluğu, teknik hususların gittikçe arttığı çağımıza özgü olan ve modern teknolojik üretimin özünde yer alan risklerin adil olarak paylaşılması sorununu uygun biçimde çözümenin yegâne yolu olduğundan;

Kusursuz sorumluluğun, yalnızca sınai olarak üretilen taşınır mallara uygulanması gerektiğinden; dolayısıyla tarım ürünleri ve av ürünleri konusunda, bunlar kusura sebep olacak sınai nitelikli bir işlemde geçmedikleri sürece, kusursuz sorumluluğu kapsam dışı bırakmak uygun olduğundan;

¹ ATRG C 241, 14. 10. 1976, s. 9 ve ATRG C 271, 26. 10. 1979, s. 3.

² ATRG C127, 21. 5. 1979, s. 61.

³ ATRG C 114, 7. 5. 1979. s. 15.

Bu Direktifte öngörülen sorumluluğun, taşınmazların yapımında kullanılan veya taşınmazlara dâhil edilen taşınır mallara da uygulanması gerektiğinden;

Tüketicinin korunması, üretim sürecine dâhil bütün üreticilerin, arz ettikleri nihai ürünün, bileşen parçanın veya herhangi bir ham maddenin hatalı olması ölçüsünde sorumlu tutulmalarını gerektirdiğinden; aynı nedenle sorumluluğun, Topluluğa ürün ithal edenler ile isimlerini, ticari markalarını ya da diğer ayırt edici özelliklerini ürünlere iliştiirmek suretiyle kendilerini üretici olarak tanıtanlar veya üreticisi tespit edilemeyen bir ürünü arz eden kişiler için de geçerli olması gerektiğinden;

Aynı zarar için birden fazla kişinin sorumlu olduğu durumlarda, tüketicinin korunması, zarara uğrayan kişinin, bu kişilerin herhangi birinden zararın tamamının tazminini isteyebilmesini gerektirdiğinden;

Tüketicinin fiziksel bütünlüğünü ve mallarını korumak için, ürünün hatalı olduğuna ilişkin yapılacak tespitin, ürünün kullanıma uygun olmasına göre değil, genel olarak halkın beklemeye hakkı olduğu güvenlik şartlarının eksikliği esas alınarak yapılması gerektiğinden; güvenlik, ürünün belirli şartlar altında makul olmayan biçimde hatalı kullanımı hariç tutularak değerlendirildiğinden;

Riskin zarara uğrayan kişi ile üretici arasında adil olarak paylaşılması, üreticinin belirli muafiyet şartlarının mevcudiyetini ispatlaması halinde kendini sorumluluktan kurtarabilmesi anlamına geldiğinden;

Tüketicinin korunması, üreticinin sorumluluğunun, zararın oluşmasında payı bulunan diğer kişilerin eylemleri ya da ihmallerinden etkilenmemesini gerektirdiğinden; ancak zarara uğrayan kişinin zararda payı bulunan ihmali, bu sorumluluğun azaltılması veya kaldırılması açısından hesaba katılabileceğinden;

Tüketicinin korunması, mallara gelen zararın tazmininin yanı sıra ölüm ve yaralanmaların tazminini de gerektirdiğinden; mallara gelen zararın tazmininin, yine de özel kullanıma veya tüketime yönelik mallar ile sınırlı olması ve aşırı sayıda dava açılmasını engellemek amacıyla sabit bir alt eşik tutarına tabi olması gerektiğinden;

Bu Direktifin, davaya uygulanacak hukuk çerçevesinde, uygun olduğu hallerde, manevi zararların ve diğer maddi olmayan ödenebilir zararların tazminine hanel getirmemesi gerektiğinden;

Tazminat için dava açmanın standart bir süre ile sınırlandırılması, hem zarara uğrayan kişinin hem de üreticinin yararına olduğundan;

Ürünler zaman içerisinde eskidiğinden, daha yüksek güvenlik standartları geliştirildiğinden ve bilim ve teknoloji düzeyi ilerlediğinden; dolayısıyla üreticiyi, ürünündeki hata sebebiyle sınırsız bir süre boyunca sorumlu tutmak makul olmayacağından; bu sebeple, sorumluluğun, hukuken çözüme kavuşturulmayı bekleyen davalara hanel getirmeksizin, makul bir süre geçtikten sonra sona ermesi gerektiğinden;

Tüketicilerin etkili bir biçimde korunmasını sağlamak için, üreticinin zarara uğrayan kişi bakımından sorumluluğuna ilişkin hiçbir akdi derogasyona izin verilmemesi gerektiğinden;

Üye devletlerin hukuk sistemleri çerçevesinde, zarara uğrayan bir taraf, akdi sorumluluk gerekçesiyle veya bu Direktifte öngörülenin dışında akdi olmayan sorumluluk gerekçesiyle tazminat talebinde bulunabileceğinden; bu hükümlerin, tüketicilerin etkili şekilde korunması amacına ulaşılmasına hizmet ettikleri ölçüde bu Direktiften etkilenmemeleri gerektiğinden; bir üye devlette farmasötik ürünler sektöründe tüketicilerin etkili şekilde korunması, daha önceden özel bir sorumluluk sistemi kapsamında sağlandığı ölçüde, bu sisteme dayalı taleplerin de aynı şekilde mümkün olması gerektiğinden;

Nükleer yaralanmaya veya zarara ilişkin sorumluluğun, bütün üye devletlerde daha önceden yeterli özel kurallarla düzenlendiği ölçüde, bu türden zararları, bu Direktifin kapsamı dışında tutmak mümkün olduğundan;

Birincil tarım ürünlerinin ve av ürünlerinin bu Direktif kapsamı dışında tutulmasının, bazı üye devletlerde tüketicilerin korunmasından beklenen şey göz önünde tutulduğunda, bu tür bir korumayı gereğinden fazla kısıtladığının düşünülebilecek olması nedeniyle, bir üye devletin, sorumluluğu bu tür ürünlere genişletmesinin mümkün olması gerektiğinden;

Benzer sebeplerle, bir üreticiye, ürünü piyasaya sürdüğünde mevcut olan bilimsel ve teknolojik bilgi düzeyinin bir hatanın varlığının tespit edilmesine olanak tanıyacak durumda olmadığını ispatlaması halinde sorumluluktan kurtulma imkânı verilmesinin bazı üye devletlerde tüketicilerin korunmasını gereğinden fazla kısıtladığı düşünülebileceğinden; bu nedenle, bir üye devletin, suçsuzluğu gösteren bu ispatlama durumunun kabul edilmediğini mevcut mevzuatında muhafaza etmesinin ya da yeni mevzuat çıkararak sağlamasının mümkün olması gerektiğinden; yeni mevzuat çıkarılması halinde, koruma düzeyini Topluluk çapında mümkünse tek tip biçimde yükseltmek amacıyla, bu derogasyondan yararlanmanın Topluluğun mevcut durumun korunması prosedürüne tabi olması gerektiğinden;

Birçok üye devletteki hukuki gelenekler dikkate alındığında, üreticinin kusursuz sorumluluğuna ilişkin herhangi bir mali tavan belirlemek uygun olmadığından; bununla birlikte, farklı gelenekler mevcut olduğu ölçüde, bir üye devletin, ölüm ya da yaralanma sonucu ortaya çıkan ve aynı hataya sahip özdeş ürünlerin neden olduğu zarar bakımından üreticinin toplam sorumluluğuna bir sınır getirmek suretiyle, bu sınırın iç pazarın doğru işleyişini ve tüketicinin yeterli düzeyde korunmasını güvence altına almak için yeterince yüksek düzeyde tespit edilmesi koşuluyla, sınırsız sorumluluk ilkesinden derogasyona gidebilmesini kabul etmek mümkün gözüktüğünden,

Bu Direktif ile sağlanacak uyumlaştırma, mevcut aşamada tam olamayacağından, fakat daha ileri düzeyde uyumlaştırmanın yolunu açtığından; dolayısıyla Konsey'in düzenli aralıklarla Komisyon'dan bu Direktifin uygulanması hakkında, gerektiğinde beraberinde uygun önerilerin bulunduğu raporlar alması gerekli olduğundan;

Bu bakımdan, Direktifin üye devletlere açık olan derogasyonlara ilişkin bölümlerinin, bu derogasyonların tüketicilerin korunması ve ortak pazarın işleyişi üzerindeki etkileri hakkında uygulamaya yönelik tecrübe edinilmesi için yeterli sürenin geçmesinin ardından tekrar incelenmesi özellikle önemli olduğundan,

İŞBU DİREKTİFİ KABUL ETMİŞTİR:

Madde 1

Üretici, ürünündeki bir hatanın neden olduğu zarardan dolayı sorumludur.

Madde 2

Bu Direktifin amacı doğrultusunda ‘ürün’, başka bir taşınır mala ya da bir taşınmaza dâhil edilmiş olsalar dahi, birincil tarım ürünleri ve av ürünleri haricindeki tüm taşınır malları ifade eder. ‘Birincil tarım ürünleri’, ilk işlemden geçmiş ürünler haricindeki toprak, besicilik ve balıkçılık ürünlerini ifade eder. ‘Ürün’ tanımı içinde elektrik de yer alır.

Madde 3

1. ‘Üretici’, nihai bir ürünün imalatçısını, herhangi bir ham maddenin üreticisini veya bir bileşen parçasının imalatçısını ve ismini, ticari markasını ya da diğer ayırt edici özelliğini ürün üzerinde belirtmek suretiyle kendisini ürünün üreticisi olarak tanıtan herhangi bir kişiyi ifade eder.
2. Üreticinin sorumluluğuna hâle getirmeksizin, ticari faaliyetleri çerçevesinde satış, kiralama, finansal kiralama veya herhangi bir şekilde dağıtım amacıyla Topluluğa ürün ithal eden herhangi bir kişi, bu Direktif uyarınca bir üretici sayılır ve üretici gibi sorumlu olur.
3. Ürünün üreticisinin belirlenemediği durumlarda, ürünün tedarikçilerinin her biri, zarara uğrayan kişiye üreticinin veya kendisine ürünü tedarik eden kişinin kimliğini makul bir süre içinde bildirmediği takdirde ürünün üreticisi olarak muamele görür. İthal edilen bir ürün söz konusu olduğunda, bu ürün 2. paragrafta belirtilen ithalatçının kimliğini belirtmiyorsa, üreticinin ismi belirtilmiş olsa dahi aynı hüküm geçerlidir.

Madde 4

Zarara uğrayan kişinin zararı, hatayı ve hata ile zarar arasındaki nedensellik bağını ispat etmesi gerekir.

Madde 5

Bu Direktif hükümlerinin bir sonucu olarak, aynı zarardan iki ya da daha fazla kişinin sorumlu olduğu hallerde, bu kişiler, payı oranında sorumlu olma ve rücu hakkına ilişkin ulusal mevzuat hükümlerine hâlel gelmeksizin, müştereken ve müteselsilen sorumludurlar.

Madde 6

1. Aşağıdakiler dâhil olmak üzere bütün durumlar dikkate alındığında, kişinin beklemeye hakkı olduğu güvenliği sağlamayan bir ürün hatalıdır:

- (a) ürünün sunumu;
- (b) üründen makul olarak beklenen kullanım;
- (c) ürünün piyasaya sürüldüğü tarih.

2. Bir ürün sadece sonradan daha iyi bir ürünün piyasaya sürülmüş olması sebebiyle hatalı sayılmaz.

Madde 7

Üretici, aşağıdakileri ispat ettiği takdirde bu Direktif dolayısıyla sorumlu olmaz:

- (a) ürünü piyasaya sürmediğini; ya da
- (b) şartlar göz önünde tutularak, zarara neden olan hatanın, kendisi tarafından ürün piyasaya sürüldüğünde mevcut olmadığı veya bu hatanın daha sonra meydana geldiği yönünde ihtimallerin bulunduğunu; ya da
- (c) ürünün kendisi tarafından, ne satış veya ekonomik amaçlı olarak herhangi bir şekilde dağıtım için imal edildiğini ne de ticari faaliyetleri çerçevesinde imal edildiğini veya dağıtıldığını; ya da
- (d) hatanın, ürünün kamu otoriteleri tarafından çıkarılan zorunlu düzenlemelere uygunluğunun sağlanması nedeniyle oluştuğunu; ya da
- (e) ürünü piyasaya sürdüğünde mevcut olan bilimsel ve teknolojik bilgi düzeyinin bir hatanın varlığının tespit edilmesine olanak tanıyacak nitelikte olmadığını; ya da

(f) bileşen imalatçısı söz konusu olduğunda, hatanın bileşenin dahil edildiği ürünün tasarımına veya bu ürünün imalatçısı tarafından verilen talimatlara atfedilebilir olduğunu.

Madde 8

1. Üreticinin sorumluluğu, payı oranında sorumlu olma ve rücu hakkına ilişkin ulusal mevzuat hükümlerine hanel gelmeksizin, zarara hem ürünlerdeki bir hatanın hem de üçüncü bir tarafın fiil ya da ihmalinin neden olması halinde azaltılmaz.

2. Üreticinin sorumluluğu, bütün şartlar göz önünde tutularak, zarara hem ürünlerdeki bir hatanın hem de zarara uğrayan kişinin veya bu kişinin sorumluluğundaki herhangi bir kişinin hatasının neden olması halinde azaltılabilir ya da kaldırılabilir.

Madde 9

1. maddenin amacı doğrultusunda 'zarar':

(a) ölüm ya da yaralanmaların neden olduğu zararı;

(b) hatalı ürünün kendisi dışındaki herhangi bir mala gelen alt eşiği 500 ECU olan bir zararı ya da tahribatı, bu malların:

(i) genel olarak özel kullanıma veya tüketime yönelik bir türden olması ve;

(ii) zarara uğrayan kişi tarafından başlıca kendi özel kullanımı veya tüketimi için kullanılmış olması;

koşuluyla ifade eder.

Bu madde, maddi olmayan zararlara ilişkin ulusal hükümlere hanel getirmez.

Madde 10

1. Üye devletler mevzuatlarında, bu Direktifte öngörülen zararların telafisine yönelik işlemler için üç yıllık bir zaman aşımı süresi öngörürler. Zaman aşımı süresi, davacının, zararı, hatayı ve üreticinin kimliğini öğrendiği veya makul olarak öğrenmiş olmasının beklendiği tarihten itibaren işlemeye başlar.

2. Zaman aşımı süresinin kesilmesini ya da durdurulmasını düzenleyen üye devlet mevzuatları bu Direktiften etkilenmez.

Madde 11

Üye devletler mevzuatlarında, üreticinin zarara neden olan ürünü piyasaya sürdüğü tarihten itibaren 10 yıllık bir dönemin ardından, bu süre içinde zarara uğrayan kişinin üretici aleyhinde işlem başlatmamış olması şartıyla, bu Direktif gereğince zarara uğrayan kişiye verilen hakların sona ermesini öngörürler.

Madde 12

Üreticinin bu Direktiften kaynaklanan sorumluluğu, zarara uğrayan kişi bakımından, üreticinin sorumluluğunu sınırlayan ya da üreticiyi bu sorumluluktan muaf tutan bir hüküm vasıtasıyla sınırlandırılmaz ya da kaldırılamaz.

Madde 13

Bu Direktif, Direktif bildirildiğinde mevcut olan özel bir sorumluluk sistemi veya akdi ya da akdi olmayan sorumluluğa ilişkin hukuk kuralları uyarınca zarara uğrayan kişinin sahip olabileceği hakları etkilemez.

Madde 14

Bu Direktif, nükleer kazalardan kaynaklanan ve üye devletler tarafından onaylanan uluslararası sözleşmeler kapsamındaki yaralanma veya zarar durumunda uygulanmaz.

Madde 15

1. Her üye devlet:

(a) 2. maddeden derogasyon yoluyla, bu Direktifin 1. maddesi uyarınca ‘ürünün’ ulusal mevzuatında birincil tarım ürünleri ve av ürünlerini de ifade etmesini öngörebilir;

(b) 7(e) maddesinden derogasyon yoluyla, üretici ürününü piyasaya sürdüğünde mevcut olan bilimsel ve teknolojik bilgi düzeyinin bir hatanın varlığının tespit edilmesine olanak tanıyacak durumda olmadığını ispatlasa dahi, üreticinin sorumlu olacağına ilişkin ulusal mevzuatını yürürlükte tutabilir, ya da bu maddenin 2. paragrafında belirtilen usule tabi olarak ulusal mevzuatında öngörebilir.

2. 1(b) paragrafında belirtilen tedbiri almak isteyen bir üye devlet, önerdiği tedbirin metnini Komisyon'a bildirir. Komisyon, diğer üye devletleri bu durumdan haberdar eder.

İlgili üye devlet, önerdiği tedbiri, Komisyon bilgilendirildikten sonra ve Komisyon'un bu süre içinde Konsey'e ilgili husus hakkında bu Direktifi değiştiren bir öneri sunmamış olması şartıyla, dokuz ay süreyle beklemeye alır. Bununla birlikte, Komisyon ilgili üye devlete, söz konusu bilgiyi aldıktan sonra üç ay içerisinde Konsey'e bu tür bir öneri sunma niyetinde olduğunu bildirmezse üye devlet önerdiği tedbiri derhal alabilir. Komisyon, bu Direktifi değiştiren bu tür bir öneriyi sözü edilen dokuz aylık süre içinde Konsey'e sunarsa, ilgili üye devlet önerinin sunulduğu tarihten itibaren 18 aylık ilave bir süre için önerdiği tedbiri beklemeye alır.

3. Bu Direktifin bildirim tarihinden 10 yıl sonra Komisyon, 7(e) maddesinin ve 15. maddenin 1(b) paragrafının uygulanmasına yönelik olarak verilen mahkeme kararlarının tüketicinin korunması ve ortak pazarın işleyişi üzerindeki etkilerine ilişkin olarak Konsey'e bir rapor sunar. Bu rapor doğrultusunda Konsey, Komisyon'un önerisi üzerine hareket ederek ve Antlaşma'nın 100. maddesi gereğince, 7(e) maddesinin yürürlükten kaldırılıp kaldırılmayacağına karar verir.

Madde 16

1. Herhangi bir üye devlet, ölüm veya yaralanma sonucu ortaya çıkan ve aynı hataya sahip özdeş ürünlerin neden olduğu zarar bakımından üreticinin toplam sorumluluğunun 70 milyon ECU'dan az olmayan bir tutar ile sınırlandırılmasını öngörebilir.

2. Bu Direktifin bildirim tarihinden 10 yıl sonra, Komisyon, 1. paragrafta öngörülen seçeneği kullanan üye devletler tarafından sorumluluk üzerinde mali sınır uygulanmasının, tüketicinin korunması ve ortak pazarın işleyişi üzerindeki etkilerine

ilişkin olarak Konsey'e bir rapor sunar. Bu rapor doğrultusunda Konsey, Komisyon'un önerisi üzerine hareket ederek ve Antlaşma'nın 100. maddesi gereğince, 1. paragrafın yürürlükten kaldırılıp kaldırılmayacağına karar verir.

Madde 17

Bu Direktif, 19. maddede belirtilen hükümlerin yürürlüğe girdiği tarihten önce piyasaya sürülen ürünlere uygulanmaz.

Madde 18

1. Bu Direktifin amaçları doğrultusunda, ECU, 2626/84/AET sayılı Tüzük¹ ile değiştirilen 3180/78/AET sayılı² Tüzükle tanımlandığı gibidir. Ulusal para birimi karşılığı, başlangıç itibarıyla bu Direktifin kabul tarihinde geçerli olan kur üzerinden hesaplanır.

2. Her beş yılda bir Konsey, Komisyon'un önerisi üzerine hareket ederek, Topluluktaki ekonomik ve parasal eğilimler doğrultusunda bu Direktifteki tutarları inceler ve ihtiyaç olduğu takdirde bunları değiştirir.

Madde 19

1. Üye devletler, bu Direktife uyum sağlamak için gerekli kanun, ikincil düzenleme ve idari kuralları Direktifin bildirim tarihinden itibaren en geç üç yıl içinde yürürlüğe koyarlar. Üye devletler Komisyon'u durumdan³ derhal haberdar ederler.

2. 15(2) maddesinde belirtilen usul, bu Direktifin bildirim tarihinden itibaren uygulanır.

¹ ATRG L 247, 16. 9. 1984, s. 1.

² ATRG L 379, 30. 12. 1978, s. 1.

³ Bu Direktif üye devletlere 30 Temmuz 1985 tarihinde bildirilmiştir.

Madde 20

Üye devletler, bu Direktifin düzenlediđi alanda sonradan kabul ettikleri ulusal mevzuatın temel hükümlerinin metinlerini Komisyon'a bildirirler.

Madde 21

Komisyon her beş yılda bir Konsey'e, bu Direktifin uygulanması hakkında bir rapor ve gerekli olduğunda uygun öneriler sunar.

Madde 22

Bu Direktifin muhatabı üye devletlerdir.

Brüksel'de 25 Temmuz 1985 tarihinde düzenlenmiştir.

Konsey adına

J. POOS

Başkan